

kultivovaného cestovatele. Ani nezáleží na tom, jestli toho v oboře Selous není k vidění míň než v Serengeti. Požitek, který má bobo cestovatel z toho, že si vybral tu namáhavější možnost, to bohatě kompenzuje.

Průkopníci Lewis a Clark se nevrátili se slovy: „Cestu na severozápad jsme sice nenašli, zato jsme našli sebe samé.“ Ale právě takový je cestovatelský duch bobos. Dolary utracené za cestování jsou investicí do našeho lidského kapitálu. Nejen že chceme vidět slavné věci; chceme také proniknout do jiných kultur. Chceme okusit jiné životy.

A to ne životy ledajaké. Z cestovatelského chování bobos a z jejich literatury o cestování je zřejmé, co je přitahuje: bobo jako vždy hledá klid, místo, kde lidé zapouštějí kořeny a opakují prosté rituály. Jinými slovy, bobos se snaží opustit svá blahobytná, ambiciózní já a nalézt duchovně nadřazený svět, který není příliš ovlivněn globální meritokracií. Bobos mají zálibu v „lidech, kteří opravdu vědí, jak žít“ – kteří vyrábějí lidové rukodělné výrobky, vyprávějí lidové příběhy, tančí lidové tance, poslouchají lidovou hudbu – od přírodních národů přes vznešené divočky až k pokojným řemeslníkům.

Bobos se mohou utlouct po venkovanech v tmavém oblečení, zestárlých rolnících, vytrvalých rybářích, nepřístupných řemeslnících, důchodcích s tvářemi ošlehanými větrem, podsaditých místních kuchařích, zkrátka po komkoli, kdo nejspíš nemá u žádné letecké společnosti zákaznickou kartu a nejspíš o takové kartě ani nikdy neslyšel. A tak se bobos vydávají do různých lidových lokalit, kde takoví „prostí“ lidé žijí v hojném počtu – do kopců Provensálska, Toskánska či Řecká nebo do městeček v Andách či v Nepálu. Anebo si o nich aspoň čtou. Jsou to místa, kde lidé nemají dluhy na kreditních kartách a poměrně málo jich nosí trička s Michaelem Jordanem. Jejich život je prodchnut starobylými zvyklostmi a letitou moudrostí. Zdá se nám, že ve

srovnání s námi mají vnitřní klid. Jsou chudší, ale jejich životy se nám zdají bohatší.

Pro bobos na dovolené nabývají zvláštního významu takové drobnosti, jako je olivový háj nebo kaplička. Část každého dne chtějí strávit jen vychutnáváním. Posedí si v trattorii, jež je tak vzdálená běhu událostí, že domorodci ani nemají potřebu mít názor na Billa Gatese. Jsou u vytržení z mastné polenty nebo páchnoucí želví polévky a dokonce budou vzdělávat své chuťové buňky jakýmsi pokrmem obsahujícím kostní morek. Do kávy si dají smetanu z čerstvě nadojeného mléka a budou obdivovat statnou obezitu venkovanky v kuchyni, malebně opadávající omítku a úsměvy ostatních stolovníků, jež jako by je vítaly v jejich kultuře.

Životní rytmus v těchto místech je prostě úžasný. Ale apartmá je pronajaté jen na čtrnáct dnů, takže bobos si musí se svým duchovním rozvojem pospíšit. Většina jich přijde na nějaké příhodné techniky, jak na několik okamžiků okusit autentický venkovský život. Často se vyplatí okukovat z povzdálí místní svatby. Další úspěšnou taktikou je přehánění vlastních genealogických vazeb k dané lokalitě v rozhovorech s místními lidmi: „Druhý manžel mé babičky vlastně pocházel z Portugalska.“ Pokud se provádějí správně, umožní tyto techniky bobo poutníkovi docílit šesti nezapomenutelných zážitků za dopoledne, dvou extází za oběd, jednoho a půl hlubokého nahlédnutí za odpoledne (v průměru) a 0,667 život proměňujících zjevení po každém západu slunce.

Obohacující trápení

Na samotném vrcholku statusového systému trávení volného času jsou prázdninové pobyty spojené s nezměrným množstvím utrpení a bolesti. Na těchto pobytech absolvujete

pochod po ledovci anebo se trmácíte pouští stejnou cestou, kterou vojáci Alexandra Velikého absolvovali pod hrozbou smrti. Nebo zdecimováni hmyzem sedíte v tropickém dešt-ném pralese a snažíte se prohloubit své ekologické uvědomě-ní. Takové výlety nejsou žádná zábava, ale vzdělaní cestující také zábavu nehledají. Hodlají vzácné týdny dovolené strávit mučením, jež jim přinese intelektuální a duchovní zisk. A tak cestovní kanceláře zkoumají po celé zeměkouli vhodné desti-nace s vysokým statusem a nízkou úrovní vybavení. Takováto dobrodružná ekoturistika se dnes těší přízni vzdělané vrstvy.

Návrat k přírodě pro minulé generace znamenal zřeknu-tí se ambicí a sociální mobility. Ale milovníci přírody z řad bobos si své ambice vozí s sebou. Ne že by jen tak seděli v le-se – vylezou na horu, prodírají se tropickým pralesem, špl-hají na zledovatělé skály, vyjedou na horském kole na Kon-tinentální rozvodí. Pokud existuje snadná cesta na vrchol hory, vyberou si tu těžší. Pokud někam jede normální vlak, pojedou tam na kole po špatných silnicích. Přírodu změni v sérii zkoušek a překážek, které mohou zdolat. Jdou do pří-rody, aby se tam chovali nepřirozeně. Zvířata se v přírodě vyhýbají chladu a vyhledávají teplo a pohodlí, bobos se ale vyhýbají pohodlí a vyhledávají zimu a strádání. Dělají to pro-to, aby se cítili víc naživu, a proto, že jejich život je jednou velkou řadou testů způsobilosti. A tak se takovým testem stane i dobrodružný zájezd.

Kdysi špičkoví manažeři neradi mluvili o svých válečných zážitcích. Ale dnešní vysoce vzdělaní manažeři vás okouzlí a nakonec znudí vyprávěním o tom, jak pokořují velehory. Snad každý čtvrtý z nich se buď právě vrátil z expedice na ledovec, anebo na ni zrovna intenzivně trénuje. Pojídáte salát na nějaké večeři a hledíte si svého, a najednou se nad stolem začnou zlověstně vznášet výrazy jako „základní tábor“ a „nu-lová viditelnost“. Toho, kdo je pronesl, čekala cesta do kopce,

ale vy víte, že pro vás to s večerem půjde už jenom s kopce. „Nebylo to jen fyzicky náročné. Bylo to náročné i psychicky,“ vysvětluje houževnatý rekreant svým poněkud změkčilým posluchačům, kteří nemají ve zvyku jezdit na zájezdy, jež vy-žadují měsíce tréninku. Vyprávění, jež se potáhne déle, než trvalo Pearymu dorazit na jižní pól, bude plně popisů do-morodých průvodců (pokladnice lidové moudrosti), odho-zeného vybavení („Bylo to zoufalé, museli jsme vyhodit náš superlehký přístroj na espresso“), omrzlých prstů na nohou (na každém takovém výletě vždycky nějaký jiný chlápek o pár přijde) a příšerných dnů, kdy byli všichni schouleni ve sta-nech, venku se hnal nějakou neuvěřitelnou rychlostí víchr a viditelnost klesla na nulu. Začne vám připadat, že každý kousek země výš než tři tisíce metrů nad mořem musí být plný milionářů ve fialových bundách, kteří si vychutnávají své vysokohorské strádání.

Někdy jsem si při těchto samomluvách říkal, proč se ti-to hrdinové severní stěny neseberou a nejedou v zimě na čtrnáct dní do Minnesoty pracovat s partou silničářů. Když chtějí drsné podmínky, náročný úkol a týmového ducha, v Minnesotě by aspoň vyspravili pár děr v silnici a jejich strádání by přineslo nějaký užitek. Ale tito cestovatelé ne-vlečou své karabinové pásy přes půl světa kvůli službě ve-řejnosti. Jde jim o estetický náboj. Jde jim o zážitek jako z trojrozměrného kina. Jenom trpět nestačí; musíte trpět pro krásu. Abyste zažili povznášející majestát drsné přírody, musíte se vystavit strašlivým útrapám, ať už na mrazivém vrcholku hory nebo v maláriovém tropickém pralese. Mu-síte si mrzačit tělo pro ekologickou transcendenci.

Tyto výpravy představují fantasticky nákladný způsob, jak očistit ducha zřeknutím se tělesnosti. Místo abyste jako dřívější přívrženci tělesného odříkání drželi půst nebo se bi-čovali řetězy, vezmete 10 000 nebo 20 000 nebo 60 000 dolarů,

letíte na nějaké neobyvatelné místo na druhém konci světa a mučíte se ve jménu božské transcendence. Tutěž brutální čistotu zřejmě hledali mniši, kteří vystavěli ponuré kláštery na skalních útesech ve Walesu. Ti ovšem žili ve svých pous-
tevnách léta, zatímco dnešní cestovatelé si mohou objednat svůj týdenní či čtrnáctidenní strastiplný pobyt po telefonu a v pondělí ráno jsou už zase zpátky v práci. Ale žene je to-
též. Od drogami nasáklého hedonismu Woodstocku jsme dospěli k askezi prázdninových cestovatelů vzdělané třídy.

Seriózní hra

Příkladem tohoto impulsu nejsou jen milovníci extrémní turistiky. I my ostatní se snažíme přisvojit si tento expediční životní styl. I my nosíme turistické boty stavěné na šplhání v Himálaji. I my o podzimních víkendech vyrážíme ven v bundách schopných vydržet čtyřicetistupňové mrazy. I my si kupujeme oblečení z katalogů jako Land's End, které mají na obálce fotografie horolezců na vrcholu Mount Everestu. Když jsem byl nedávno v sídle firmy Microsoft v Redmondu ve státu Washington, všichni tam byli oblečení, jako by se chystali lézt na ledovec: těžké boty, hrubé khaki kalhoty, na karabinách u pasu jim visely mobilní telefony. Je to jako byste šli do nočního klubu, kde by vám všechny ženy vyzývavě strkaly pod nos své masivní výstřihy.

Pak jsem jel do obchodu, kde si microsofťáci tohle oblečení kupují, do megastoru REI v Seattlu. Má plochu sedm a půl tisíce metrů čtverečních. V tomto obchodě si kupují vybavení pro volný čas lidé, kteří po skončení pracovní doby nelenoší, anebo by tak aspoň chtěli vypadat.

Dojel jsem ve svém vypůjčeném minivanu do centra Seattlu a zastavil jsem na parkovišti REI, obklopen zablácenými

terénními auty. Prošel jsem kolem miniaturního lesa, který tam pracovníci REI vytvořili, aby si zákazníci mohli vyzkoušet horská kola. Po výletě výtahem s břidlicovou podlahou jsem stanul na velkém balkoně s mohutnými dřevěnými lavicemi. Na každé z nich je cedulka s ujistěním, že dřevo, ze kterého je lavice udělaná, pochází z polomě roku 1995, takže kvůli stavbě tohoto odpočívadla nebyl „zavražděn“ žádný strom. Nahoře jsou hodiny, které ukazují čas na Mount Everestu a na severní stěně Eigeru, kdybyste se tam třeba chtěli zastavit.

Vešel jsem dovnitř a ocitl jsem se pár kroků od oddělení cepínů. Dál už se rozprostíralo nekonečné množství zboží určeného pro chvíle strádání: ulička za uličkou plná sněžnic, maček, kajaků, stanů a bund. Z té nabídky vybavení šla hrůza. Musím se přiznat, že mě přepadl pocit, jako bych trpěl nedostatkem kyslíku. Cíl – dosáhnout kavárny na vrcholu obchodu – se zdál být zcela absurdní. Byl jsem jako postava z knihy Jona Krakauera. Omráčen a zmaten jsem myslel jen na to, že musím nějak sebrat sílu a vléct se dál.

Po pravé straně u vchodu bylo muzeum vybavení do přírody, abych si před vážným nakupováním mohl dopřát menší povznášející předehtu. Na konci muzea byla horolezecká stěna, jež je se svými necelými dvaceti metry nejvyšší samostatně stojící horolezeckou stěnou na světě.

Prodavači mě z míry nevyváděli. Bylo mi jasné, že budou produktem mužného kultu turistických šortek, který je pro Seattle typický. Jak tak pobíhají po obchodě a vystavují svá mohutná lýtka, vypadají, jako by právě zběhli z norského olympijského týmu. Ani ostatní zákazníci mě nevyvedli z rovnováhy. Počítal jsem se zástupy vývojářů softwaru s vypracovanými těly, kterým se na krku houpají polárnické brýle (člověk totiž nikdy neví, kdy na město spadne 200 metrů vysoká ledová stěna, jejíž záře vám poškodí zrak).

Dostalo mě ale, jak náročná kritéria tady musí všechno splňovat. Pokud hodláte trávit volný čas se členy vzdělané třídy, musíte prokázat, že to, co děláte, berete vážně. „Dělat to vážně“ je nejvyšší kompliment, jaký mohou bobos použít, když se baví o tom, jak tráví volný čas. Musíte dělat vážně lyžování nebo hrát vážně tenis nebo vážně chodit nebo vážně běhat na běžkách nebo i vážně jezdit na skateboardu. Lidé, kteří se oddávají těmto činnostem, se ustavičně navzájem hodnotí a posuzují, kdo to bere vážně a kdo ne. Ti nejlepší jsou tak vážní, že si nikdy neužijou žádnou legraci, a kdybyste na hřišti, na kurtu nebo na dráze vesele vyváděli, považovali by vás za člověka, který uráží celou disciplínu.

Kdo chce dnes být vážným provozovatelem pobytu v přírodě, musí zvládnout celou vědu o správném vybavení, což v zásadě předpokládá absolvovat chemii a fyziku na Massachusettském technologickém institutu. Například za oddělením cepínů je nádrž, ve které si zákazníci mohou vyzkoušet rozdíly mezi asi deseti různými čističi a filtry na vodu. Tento bod úspěšně zdoláte, jen pokud rozeznáte čističe zhotovené z jódové pryskyřice od čističů z trijódové pryskyřice, čističe ze skelných vláken od čističů ze skládaných skelných vláken a čističe z keramického mikrosíta od čističů ze strukturovaného matricového mikrosíta.

A to nejhorší teprve přijde. Každý výrobek v obchodě se dodává v ohromujícím množství chemicky upravených variant, kterým může rozumět jen opravdu zkušený outdoorový nadšenec. Z každého výrobku navíc visí malá brožurka psaná tak neprostopupným technickým žargonem, že vybírat počítačový server se ve srovnání s tím zdá tak jednoduché jako utrhnout jablko ze stromu. Pokud jde o batohy, chcete batoh Sun Tooth Tech z cordury o hustotě 5 x 1000 denierů, nebo batoh Bitterroot Tech s hextopovým povrchem o hustotě 430 denierů? Chcete polotuhá stoupací železa Charlet Mo-

ser S-12 Lanieres s patovým připínáním, nebo Grivel Rambo s tuhými, zápustkově kovanými zuby a nášlapným vázáním? I něco tak prostého jako sandály je k dostání v rozličných high-tech verzích, vybavených řemínky expediční kvality a vysokonosnými vlákny, pro případ, že byste chtěli cestou na koncert Alanis Morissettové vylézt na Mount Pinatubo.

Začínalo mi docházet, že existuje jakýsi kodex znalců sportovního vybavení, který bych neměl opomíjet. Pravý turistický expert si některé věci, jako třeba boty a terénní auta, kupuje v pokud možno co největším provedení. Jiné věci, například vařiče a potravinové balíčky, si kupuje co nejmenší. A některé další věci, například stany a spacáky, by zabalené měly být co nejmenší a rozbalené co největší.

Pravý důvod existence obchodu REI se však nachází nahore v mezipatře, kde je oddělení oděvů. Lidí, kteří doopravdy šplhají na ledovce, totiž mnoho není, zato těch, co se chtějí oblékat, jako by na ně lezli, jsou miliony. A tak je v REI na pohled nejhustší provoz právě v mezipatře. Vydal jsem se do oddělení oděvů hledat oddech od technické hantýrky v úseku vybavení. A opravdu tam bylo několik uklidňujících regálů bavlněných triček v tlumených barvách. Ale nedošel jsem daleko, a už na mě udeřila záře kobaltové modři sálající z mohutné masy polyesteru. Vbrzku se ukázalo, že polyester, který v 70. letech nosila diskotéková mládež, je dnes materiálem sofistikovaných kondičních turistů. Mezi mnou a kavárnou na konci mezipatra se prostíralo zrádné pole plné bund z umělých vláken, vodáckých vest, kalhot s nohavicemi na zip, elastických vest, větrovek a ponč. Na každém kusu zboží visela výhrůžně tlustá brožurka, která terminologií na úrovni dizertace objasňovala, že výrobek je na špičce vývoje. Přiznávám, že jsem v tu chvíli ztratil vůli dál žít. Chtěl jsem si jen sednout a čekat, smířený s tím, že někdo nalezne mé bezvládné tělo uprostřed goretexových hor.

Ale vnitřní hlas (který se podobal hlasu herce Jamese Earla Jonese) na mne naléhal, abych šel dál, a za chvíli už jsem se probíjel dalšími regály s oblečením vyvinutým v nejlepších chemických laboratořích světa. Všude samá cordura, polartec a všechny ostatní „ex“ látky – royalex, spandex, supplex, goretex. Byly tam bundy za 400 dolarů pyšnicí se kinetickým ventilačním systémem a rukávy opatřenémi univerzálními obvodymi závěsy (myslím, že to znamená, že v nich můžete hýbat rukama). Byly tam vysokodenierová větrovková jádra, ultrapružné šponovky s mikrovláknem, legíny v expedičním provedení, mikiny z flísu, mikroflísu a bipolárního flísu. Největší dojem na mne udělala titanová bunda Omnitech z netrhavého nylonu obohaceného keramickými částicemi a se švy zatavenými polyuretanovým povlakem. Představoval jsem si, jak si v té titanové parádě vykračuji a říkám si: „Tak jsem tady uprostřed lesů, a mám na sobě celou kosmickou loď Enterprise.“

Nakonec jsem si ještě musel proklestit cestu oddělením „výkonnostního spodního prádla“, což bylo bludiště plné capilenu a oboustranného supersuchého polyesteru, kde se občas vynořily spandexové slipy z lycry zesílené polyesterem MTS2. A konečně, když už hrozilo, že se ze mě stane luddita zuřivě se dožadující poctivých bílých slipů, zahlédl jsem ani ne 50 metrů ode mě kavárnu. Dorazil jsem nejprve k té části, kde byla galerie s majestátními fotografiemi přírody a přednáškový sál, pak jsem prošel knihkupectvím a kolem stánku správy národních parků. A konečně tu byl usměvavý prodáváč, který mi nabídl teplý nápoj a dal vybrat z široké multikulturní nabídky sendvičů. Usadil jsem se mezi nábytkem v misijním stylu a konečně mi začalo docházet, jak zdravě se cítím.

Rozhlédl jsem se po obchodě a všude kolem sebe jsem viděl zdravé lidi, vzdělané milovníky přírody, kteří zjevně

pravidelně cvičí, zdravě jí a užívají si s mírou. Soudě podle jejich bot, batohů a nákupních tašek se v nabídce outdoorového a sportovního vybavení dobře vyznali. A navíc, jak tam tak seděli a četli si *Almanach písečného kraje* od Alda Leopolda a podobné knihy z knihkupectví odvedle, vyzařovala z nich starost o životní prostředí. Byl jsem mezi dobrými hospodáři, mezi lidmi, kteří ochraňují Zemi i sebe. Příroda byla dřív symbolem divokosti, bezuzdnosti, dionýského chtíče. Toto ale byli lidé, kteří přírodu navštěvují s citem, nechtějí narušit její jemnou rovnováhu, zkoumají předem různé možnosti, připravují se a trénují. Kdyby byl Norman Rockwell dnes mladý, zamířil by do této kavárny a tu přehlídku zdraví a dobra by zaznamenal na plátno.

* * *

Z galerie obezřetných sadomasochistů z Arizona Power Exchange a ekologicky uvědomělých, technologicky školených sportovců v REI vystupuje společné jádro principu slasti bobos. Nejsme upjatí, ale jsme odpovědní. Nevyrážíme na divoké flámy. Zato máme potřebu vynikat, a to i ve volném čase. A dalším nápadným rysem této ukázněnosti a sebekontroly je to, že není založena na žádném souboru formalizovaných pravidel. Jiné skupiny a dřívější elity dodržovaly morální pravidla pocházející od Boha, nebo se k nim aspoň hlásily: Masturbace je hřích, pití je neřest. Ale bobos se těžko smířují s univerzálními mravními zákony, které vznášejí nárok na regulaci požitků. Dávají přednost prozaičtějším kontrolním režimům. Zakázané je to, co je nezdravé a nebezpečné. Doporučuje se to, co obohacuje nebo přičem se spalují kalorie. Jinými slovy, své tělesné žádosti regulujeme namísto morálních pravidel pravidly zdravotními.

Bobos neodsuzují zlo, jež páchá démon alkohol; varují před nebezpečím řízení v opilosti. Neoslavujeme cudnost